

# Verlag van de onlinegemeenteavond Protestantse Kerk Assen 19 januari 2021

Uitgezonden vanuit de Jozefkerk

Aanwezig in de Jozefkerk: Jacko Duker (AVO), Gerrit Drogd (voorzitter CvD, lid moderamen AK), Thilla Franken (voorzitter AK), Cor Kremer (AVO), Erwin Kremer (penningmeester CvD), Yvonne Lusenburg (verslag), Gerard Schoep (voorzitter werkgroep Predikanten en Gebouwen, lid AK), Bert Smit (scriba AK), Jenneke Span (samenvatting vragen gemeenteleden, hoofd Kerkelijk Bureau)

Via de chat kunnen gemeenteleden meepraten en vragen stellen, zie bijlage.

**Nathan Green: 'De vrede van Christus'.**

## Opening en welkom

Thilla Franken heet iedereen welkom. Helaas kan de gemeenteavond alleen online worden gehouden, met behulp van het AVO-team van de Jozefkerk. De mooie bloemstukken die zijn gemaakt door Henry Kosse laten de veelkleurigheid van de PKA zien.

In 2015 werd door de PKN een rapport gepresenteerd 'Waar een woord is, is een weg', met als ondertitel 'Back to the basics'. In dit rapport gaat over de toekomst van de kerk. De PKN heeft steeds minder leden en veel kerkelijke gemeenten vinden het moeilijk om ambtsdragers te vinden om de gemeente draaiende te houden.

De AK is met dit rapport aan de slag gegaan. In 2017 is het gezamenlijke proces van start gegaan met een vergadering met alle wijkkerkenraden. Gesproken is over de kern van het kerkzijn. Niet over gebouwen, financiën. Wat betekent geloven voor ons en wat betekent kerk zijn in 2025. Er zijn in de afgelopen jaren gemeenteavonden georganiseerd waarvoor alle gemeenteleden waren uitgenodigd, met de titel 'Ga mee de berg op'. Aan andere gemeenten die voor dezelfde uitdaging stonden is gevraagd hoe zij dit hebben gedaan. Er is samen gegeten en met elkaar gekeken naar wat we als kerk willen in de periode tot 2030. Hoe houden we de PKA in stand, hoe hebben we ruimte om ons geloof te beleven en belijden en hoe kunnen we van betekenis zijn in onze eigen buurt. De kernwoorden die uit deze bijeenkomsten zijn gekomen om mee op weg te gaan zijn: Lef, Gods actualiteit voor de stad en krachten bundelen/verbinding. Het ging eerst om de inhoud.

Om dit uit te voeren zijn financiële middelen nodig. Twee jaar geleden heeft de AK hiervoor twee werkgroepen ingesteld, een werkgroep predikanten en een werkgroep gebouwen. Omdat de werkreinen van deze commissies elkaar overlappen, zijn deze werkgroepen samengevoegd en hebben zij samen een advies hebben uitgebracht.

## Presentatie advies werkgroep Predikanten en Gebouwen

Gerard Schoep, voorzitter van de werkgroep geeft in een film een toelichting op het advies van de werkgroep Predikanten en Gebouwen. Dit advies is te vinden op de website van de PKA en op de wijkwebsites.

Het is een zakelijk rapport en richt zich op de ruimte en mogelijkheden in het huishoudboekje van de PKA. De getallen die in dit rapport worden genoemd zijn adviezen ter bespreking in de AK. Het rapport is eind 2019 opgesteld. Sindsdien is er veel gebeurd.

Het rapport richt zich op de drie wijkgemeenten van de PKA. De Sionsgemeente en Vrijzinnig Assen zijn niet meegenomen in dit rapport.

De werkgroep Predikanten en Gebouwen is in 2019 zeven keer bijeen geweest. De gesprekken binnen de werkgroep waren soms emotioneel. Het samenwerken in deze werkgroep kun je zien als een eerste gezamenlijke oefening in de PKA op weg naar 2030. Eind 2019 heeft de werkgroep een advies uitgebracht aan de AK. Begin 2020 heeft de AK hierover een voorlopig besluit genomen. Daarna zijn er gesprekken gevoerd met de moderamina van de wijkkerkenraden en is er met de wijkkerkenraden afzonderlijk gesproken. Door corona is het proces vertraagd.

In het advies is gekeken naar de uitgaven en inkomsten in de komende jaren. De belangrijkste inkomstenbronnen van de PKA zijn de actie Kerkbalans en de collecten. Het aantal leden van de kerk zal in de komende tijd dalen. Hierdoor zullen ook de inkomsten dalen. Als de predikanten die in de komende tijd met emeritaat gaan volledig zouden worden vervangen, dan ontstaat er een negatief inkomen en zal van het spaargeld gebruik gemaakt moeten gaan worden. Dit geld kan maar eenmalig worden uitgegeven.

De werkgroep heeft zich erover gebogen hoe de PKA in 2030 een vitale gemeente kan zijn. Daarvoor zijn drie scenario's opgesteld, een positief, een midden en een negatief scenario. Het advies is gebaseerd op het middenscenario. Mogelijk kan door ontwikkelingen in de toekomst worden overgestapt op het negatieve of positieve scenario.

De begroting van 2021 sluit af met een negatief saldo. Als de predikantsplaatsen van de predikanten die met emeritaat gaan niet volledig worden opgevuld, zijn er minder kosten, maar de druk op de financiën blijft. Er is gelukkig eigen vermogen om in te zetten ter overbrugging.

Na een aanval verliesgevende jaren is het mogelijk dat, na het nemen van maatregelen, de begroting positief uitkomt.

Ook in de wijkgemeenten is nagedacht over de toekomst. De notities die door de wijken zijn opgesteld, zijn door de werkgroep bekeken maar niet meegenomen in het advies van de werkgroep Predikanten en Gebouwen. Deze werkgroep heeft gekeken naar de PKA als geheel.

De werkgroep adviseert de AK om in de toekomst ruimte te blijven geven aan de verschillende geloofskleuren in de PKA, net zoals nu het geval is. De werkgroep heeft de AK geadviseerd om in 2030 te komen tot één gemeente in Assen, die verantwoordelijk is voor de verschillende geloofskleuren. Hierdoor hoeft er minder te worden vergaderd en kunnen vrijwilligers zich bezighouden met de zaken waarvoor zij zich liever inzetten. Over dit punt is nog geen beslissing genomen door de AK.

In de komende jaren gaan vier predikanten met emeritaat. Ds. Ron Koopmans en ds. Peter van de Peppel in 2021, ds. Harry Harmsen in 2022 en ds. Roeland Busschers in 2024. Over de invulling van deze vacatures moet goed worden nagedacht op PKA-niveau.

Het aantal predikanten in 2030 zou terug moeten worden gebracht naar 3,3 fte. Daarvoor is gekeken naar de huidige wijkgemeenten met ieder één predikant en een stadspredikant. Geadviseerd is om nieuw aan te stellen predikanten en kerkelijk werkers bovenwijks aan te stellen, zodat de predikanten Assen-breed inzetbaar kunnen zijn.

Met de predikanten en kerkelijk werkers die niet met emeritaat gaan moet overlegd worden hoe zij zich kunnen inzetten in de PKA. Dit overleg is al in februari 2020 gestart.

De werkgroep adviseert ook om in 2030 nog maximaal drie kerkgebouwen te hebben in Assen. De vraag kan worden gesteld of er voor iedere geloofskleur één gebouw moet zijn. Over de gebouwen is nog geen keuze gemaakt door de AK. Het huurcontract van De Ontmoeting is (in overeenstemming met het advies van de werkgroep) met maximaal vijf jaar verlengd, tegen gunstigere voorwaarden voor de PKA.

Er moet in 2030 een minimaal vermogen overblijven. Dit is nodig om in noodgevallen de salarissen te kunnen betalen.

Er moeten veel puzzelstukjes op de juiste plaats worden gelegd in de komende jaren. Er staan middelen ter beschikking om dit te doen, zodat de PKA op weg kan om een vitale gemeente te blijven in 2030.

## **Nathan Green: 'Halleluja'**

### **Vragen van gemeentelieden over het advies**

Jenneke Span heeft vragen van gemeentelieden samengevat. De aanwezige moderamenleden beantwoorden de vragen. Vragen die op details ingaan, zullen later beantwoord worden. In verband met de privacy van gemeentelieden, worden in de uitzending geen namen genoemd van de vragenstellers.

### **Verhelderingsvragen**

*Is een 'geloofskleur' hetzelfde als wat nu de profielen, de identiteiten van de wijkgemeenten zijn?*

Nu wordt gesproken over wijkgemeenten die een identiteit kennen. In het rapport, gericht op de toekomst, wilde de werkgroep een nieuwe term hiervoor gebruiken. Binnen de PKA is ruimte voor verscheidenheid van geloofskleuren. Nu wordt gesproken over wijkgemeenten met een eigen identiteit of eigen profiel. De wijkgemeenten hebben een eigen vorm en beleving van het geloof. In het rapport is gesproken over 'kringen' omdat 'wijkgemeenten' geografisch (kunnen) zijn. Dat zal in de toekomst geen rol meer spelen.

*De werkgroep bestaat voornamelijk uit mannen. Hoe is die samenstelling tot stand gekomen? In het advies wordt gesproken over twee of drie gebouwen, hoe wordt de keuze gemaakt? Gaan gebouwen die in eigendom zijn voor? Is de keuze theologisch of financieel?*

Vanuit de AK zijn de werkgroepen Predikanten en Gebouwen benoemd en toevallig bestonden deze uit alleen mannen (en het hoofd Kerkelijk Bureau, Jenneke Span). In de toekomst zal erop worden gelet dat ook vrouwen zitting hebben in een dergelijke werkgroep zodat er meer evenwicht ontstaat. De keuze voor bepaalde gebouwen ligt gevoelig, er zijn emoties verbonden aan gebouwen. Hoe tot keuzes wordt gekomen kan afhangen van de kwalitatieve aspecten van een gebouw, van de geloofskleur die verbonden is aan een gebouw, etc. Op PKA-niveau zal hiernaar gekeken moeten worden.

*Over tien jaar is er ruimte voor 3,3 fte. Hoe worden deze verdeeld over de stad? Waarom wordt uitgegaan van vaste contracten en wordt niet gedacht aan zzp'ers? Na de emeritaten van predikanten kan één predikant worden aangesteld en de overige ruimte naar behoefte (flexibeler) worden ingevuld*

De werkgroep heeft een advies opgesteld, de uitwerking ligt nog open. In het advies is ervan uitgegaan wat de PKA zich in 2030 kan permitteren. Hier zal met elkaar op PKA-niveau moeten worden gesproken. Er zijn naast predikanten en kerkelijk werkers andere personen in dienst van de PKA (koster, musici, medewerkers Kerkelijk Bureau). Ook voor deze medewerkers moet bekeken worden welke kosten in 2030 kunnen worden gemaakt.

De predikanten vormen de grootste kostenpost voor de begroting. Bij het opstellen van het advies is uitgegaan van de huidige drie wijkgemeenten en geloofskleuren en de stadspredikant. 3,3 fte is een richtinggevend getal richting 2030. Dit jaar ontstaan vacatures in de Jozefkerk en De Drieklank Hoe de vacatures zullen worden opgevuld, zal met elkaar besproken moeten worden. Het inzetten van zzp'ers behoort tot de mogelijkheden.

*Waarom is er een financiële buffer nodig?*

Het is nodig om een spaarpot achter de hand te hebben voor onverwachte uitgaven of als de bijdragen bijvoorbeeld sneller teruglopen dan voorzien. De PKA heeft verplichtingen (salarissen) ten opzichte van predikanten en andere werknemers. Er is nu een groter bedrag aanwezig dat kan worden ingezet voor andere doelen, maar er moet een minimum bedrag aanwezig blijven.

De waarde van gebouwen is betrekkelijk; verkoop ervan levert een bedrag op dat eenmalig kan worden uitgegeven. Alle pastorieën zijn inmiddels verkocht.

*Is er nog sprake van cohesie in de PKA als iedereen alleen naar zijn eigen geloofskleur kijkt? Is er dan nog een gemeenschap?*

Geloofskleur hangt samen met een aantal elementen: de gemeenteleden, de liturgie, het gebouw en de predikant. Dit is een vraag om met elkaar over in gesprek te gaan. De PKA kent drie wijkgemeenten, waarvan twee in het verleden zijn samengevoegd uit andere wijkgemeenten. Saamhorigheid is een groeiproces. Voorbeeld: In Enschede is gekozen voor één kerkgebouw. De verschillende geloofskleuren maken gebruik van één basisliturgie en komen in één gebouw samen. De kleur wordt gegeven door de predikant die voorgaat.

### ***Inhoudelijke vragen***

*In het advies wordt voornamelijk gesproken over geld. Het gaat toch over ons als geloofsgemeenschap, hoe we er in 2030 uitzien? Wat is belangrijker?*

Het belangrijkste is om met elkaar een kerkelijke gemeenschap te willen zijn in Assen en om dit proces met elkaar te doen. We willen over tien jaar ook nog kerk zijn in Assen. Er is visie nodig om te kijken wat nodig is om de kerk waar te maken. Wat zijn de middelen die we daarvoor kunnen inzetten. Deze zijn ondergeschikt aan de visie.

*Er wordt gesproken over 3,3 fte. Hoe gaat dat eruit zien? Worden de predikanten herverdeeld?*

Dit is een proces dat met de wijkgemeenten moet worden opgepakt. De nieuwe predikanten en kerkelijk werkers worden bovenwijks aangesteld. Op dit moment gaan predikanten soms voor in andere wijkgemeenten, maar in de toekomst zullen de predikanten verantwoordelijk zijn voor de hele PKA. Het wordt een nieuwe opzet. Gezamenlijk, met alle geloofskleuren gaan we op weg. Er zijn allerlei mogelijk.

*In het advies wordt gesproken over één kerkenraad voor heel Assen. Wat is het voordeel hiervan? Wordt dit niet te groot en niet afstandelijker?*

In sommige gemeenten in Nederland is het al bijna niet meer mogelijk om ambtsdragers te vinden. Hierdoor kunnen kerkenraden niet goed functioneren. Een kerkenraad voor de hele PKA moet goed worden ingericht. Het is niet de bedoeling dat die ene kerkenraad ver weg is en die zich alleen met beleid bezighouden. De stem van de afzonderlijke wijkgemeenten moet gehoord kunnen worden. Wat is er nodig, welke ontwikkelingen zijn er aan de gang en hoe willen we elkaar daarbij ondersteunen. In het voorzittersoverleg zijn de vijf wijkvoorzitters betrokken. Zij overleggen met elkaar en ondersteunen elkaar. Het is belangrijk dat zij horen wat in de andere wijken speelt. Er zijn veel zaken samen opgepakt. Door corona is dit proces versneld.

*Is in het advies rekening gehouden met wat er gebeurt na corona? Kerkdiensten worden nu online bekeken. Komen de mensen terug in de kerk? Is er nagedacht over de maatschappelijke ontwikkelingen?*

Het is nog niet bekend hoe de kerk er na corona uit gaat zien. Mensen missen de ontmoeting met elkaar en voelen zich eenzaam. Het zingen wordt gemist. Er kan bij de online kerkdiensten niet meer gezongen worden. Er is veel creativiteit in de wijkgemeenten. Er ontstaat een andere dynamiek. We ontdekken nu welke zaken we missen die voor het gevoel bij het kerk-zijn horen.

*Er zijn veel wensen in de PKA. De Jozefkerk wil graag een fulltime predikant. Organisten zijn belangrijk voor de kerkdiensten. De huur van De Ontmoeting en de Adventskerk moet niet zomaar worden opgezegd. Dit zijn kleine stukjes van het geheel. Hoe is de werkgroep met al deze verschillende wensen omgegaan? Hoe ga je om met alle verschillende wensen die er zijn?*

Alle kleine beetjes vormen samen een groot geheel. Het is de bedoeling om richting 2030 alles voor de gehele PKA financieel goed te regelen.

*Het advies is behoorlijk zakelijk. Moet de zakelijkheid voorop staan of begint het met inhoudelijk kerk zijn? Als we bij de inhoud (het organisme) beginnen, dan volgt het geld vanzelf?*

Het is een samenspel tussen organisme en zakelijkheid. De geldstromen komen voort uit het organisme. Maar er is geld nodig om zaken te ontwikkelen. Het één kan niet zonder het ander. Het is een uitdaging.

*In het advies wordt gesproken over één kerkenraad. Is het niet voordeliger als alle wijkgemeenten zelfstandig zijn, zoals bij de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt? Dan zou er geld kunnen overblijven om predikanten aan te stellen.*

De Protestantse kerk Assen is één geheel. Het is niet voordeliger als de wijken alle financiële zaken zelf regelen. Als de wijkgemeenten elk hun eigen budget zouden krijgen, zou hier geen geld mee overblijven. Sommige zaken zijn beter te regelen in het grote geheel.

*Wat betekent de teruggang van professionele krachten, predikanten, kerkelijk werkers, maar ook musici en medewerkers Kerkelijk Bureau. Er is toch deskundigheid nodig in de PKA? Hoe kan het werk gedaan worden?*

Het werk in de PKA moet blijven gebeuren door betaalde krachten en vrijwilligers. Er blijven betaalde krachten nodig om het werk te verrichten.

*In het advies wordt gesproken over teruggang naar drie kerkgebouwen. Waarom niet meteen naar één of twee gebouwen (en bekijken of er misschien een gebouw gehuurd moet worden) en het geld besteden aan mensen in plaats van aan stenen?*

Dit is een discussiepunt. De werkgroep adviseert om in 2030 drie gebouwen te hebben als PKA. In het advies is uitgegaan van drie wijkgemeenten met ieder een eigen gebouw. In andere gemeenten is soms nog maar één kerkgebouw over waar verschillende geloofskleuren bijeen komen. Het is belangrijk om samen het Woord te verkondigen, samen de lofzang gaande te houden. Laten we de verbinding zoeken. Als dit kan onder één dak. Er zal over gesproken moeten worden welk dak dat zal zijn. Zo kunnen middelen vrijgemaakt worden voor andere zaken. Het is een keuze die met elkaar gemaakt zal moeten worden.

*Een kerk met lef spreekt mensen aan. Wat is die kerk met lef?*

Dat is een kerk die goed nadenkt over wat we belijden en geloven en kerk die weet wat haar visie is en hoe we in de wereld willen staan. Lef is wat de stadswerkers hebben gedaan toen ze met de bakfiets door het centrum van Assen trokken. Wat is er nodig in de stad en hoe kunnen we als kerk hiermee omgaan.

*Kloosterveen is een groeiwijk. De Ontmoeting is opgezet als experimentele vierplek. Wat is de visie van de PKA op Kloosterveen?*

Er is aandacht voor Kloosterveen. Er wordt in Kloosterveen gewerkt aan het vormen van een kerkgemeenschap op een levensvatbare manier. In de wijkgemeente Kloosterveen komen veel nieuwe mensen en jongeren wonen. De AK is zich bewust van het belang van Kloosterveen. Er moet geld beschikbaar zijn voor een plek waar de kerk hier tot bloei kan komen.

Daniël Kehanpour is met ds. Peter van de Peppel en ds. Harry Harmsen bezig met nieuwe vormen van liturgie te ontwikkelen. De kerk zal moeten luisteren naar jonge mensen om vormen te kunnen vinden die voor hen van betekenis zijn..

### **Opmerkingen via de chat**

- Meer lezen over de kerk van de toekomst: het boek 'Herkerken'.
- Eenheid in verscheidenheid kan. In dorpskerken is vaak grote verscheidenheid, van vrijzinnig tot evangelisch. Dat moet ook in Assen kunnen.
- ZZP- zielzorg zonder predikanten
- Eén kerkenraad is maar een deel van de structuur. Voor een werkbare structuur moet je breder kijken.
- Als t.z.t. nieuwe beroepingscommissies worden samengesteld, zouden deze vanuit de PKA samengesteld moeten worden en niet alleen vanuit de wijken.

### **Sluiting**

De vragen die na vanavond naar voren komen zullen op dinsdag 2 februari worden beantwoord. Omdat er een avondklok is ingesteld, zal gezocht worden naar een oplossing om de vragen te beantwoorden.

De Algemene Kerkenraad zal maandag 22 februari 2021 een besluit nemen over het advies van de werkgroep Predikanten en Gebouwen.

De preses laat een foto zien van een driebaansweg in aanbouw die naar een stad leidt en vergelijkt deze met de PKA onderweg naar 2030. Het aanleggen van een weg levert problemen op en er moeten hobbels worden genomen. Zij spreekt de hoop uit dat de PKA de weg lichtvoetig en met blijdschap gaat.

Zij leest psalm 133 in een vertaling van Karel Eijkman.

#### **Met elkaar**

*Dat was toen daar.*

*Het was zo'n aardige zomeravond.*

*De zon had geen haast om onder te gaan.*

*Wij waren blijven hangen in de tuin.*

*De kinderen hoefden nog niet naar bed*

*ze speelden joelend verstoppertje met de hond in het hoge gras.*

*Er werd een fles opengetrokken en op de tafel gezet.*

*Hanna en Aart waren er en Karel met Jettie.*

*Kleine Kaspar maakte grapjes bij Elisabeth op school.*

*Pauline kwam nog met hapjes aan.*

*Martin had zijn gitaar meegenomen*

*hij speelde Beatles en Katja wist de woorden.*

*Het refrein neurieden we allemaal mee*

*liefde is alles wat je nodig hebt.*

*Dat was toen, daar.*

*Ik zag de mensen om mij heen op wie ik zo gesteld ben.*

*Mijn hart was gelukkig om ons bij elkaar*

*in het zachte schemerlicht.*

*Dat was toen, daar.*

*Ik weet nog dat ik dacht:*

*als het ergens is, is het hier,*

*als het ooit is, is het nu.*

*Dit is de plek waar God zou willen wonen.*

*Volgens mij kan hij zo aanschuiven.*

*Hier geeft de Heer zijn zegen.*

Karel Eijkman, *Met open ogen*, Baarn 2007, p.20

### **Nathan Green: psalm 133**